

Віталіна Ткачук

Науковий керівник: д.е.н., професор Маренич Т.Г.

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

ФОРМИ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ, ЇХ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Підприємства у процесі господарської діяльності постійно розраховуються між собою, перераховуючи кошти на відкриті в банках рахунки за реалізовані товари, виконані роботи, надані послуги, тобто за товарні операції.

Безготівкові розрахунки – розрахунки, що проводяться без участі готівки, тобто в сфері безготівкового грошового обороту. Безготівкові розрахунки поділяються на міжгосподарські та міжбанківські, які обслуговують, відповідно, відносини між клієнтами банків та між банками.

Значна частина безготівкових розрахунків підприємств також припадає на так звані нетоварні операції: розрахунки з бюджетом, органами соціального страхування, управління, судочинства тощо.

Правильний вибір форми розрахунків і способу платежу за товарними операціями є надзвичайно важливою справою як для платника (покупця, боржника), так і для одержувача платежу (продавця, кредитора).

Платники повинні: захистити себе від непостачання оплачених товарів чи поставки товарів з якісними характеристиками, що не відповідають договірним; купити товари навіть за відсутності достатньої суми платіжних засобів; звести до мінімуму свої витрати на оплату зобов'язань тощо.

Одержувачі грошей мають захистити себе від ризику неплатежу з боку покупців (боржників); створити сприятливі розрахункові передумови для реалізації своєї продукції (робіт, послуг) і не втратити вже завойованого сектору ринку; мінімізувати свої витрати на здійснення розрахунків з контрагентами тощо.

Щоб забезпечити учасникам міжгосподарських розрахунків можливість успішно виконувати зазначені вище завдання, світова практика виробила широкий спектр різних платіжних інструментів, кожний з яких має свої переваги та недоліки. Враховуючи їх і зважаючи на свій реальний фінансовий стан і характер конкретної товарної операції, кожний з контрагентів товарних операцій може вибрати найнадійніший та зручніший для себе платіжний інструмент і визначити умови його застосування.

Згідно з запровадженим Національним банком України порядком, безготівкові розрахунки можуть здійснюватися за такими формами розрахункових документів:

- платіжними дорученнями;
- платіжними вимогами-дорученнями;
- розрахунковими чеками;
- акредитивами;
- платіжними вимогами.

У сукупному грошовому обороті переважають безготівкові розрахунки, оскільки вони мають ряд переваг над готівковими. Ці переваги проявляються передусім у прискоренні та зручності розрахунків, в економії витрат, пов'язаних з перевезенням готівки, її обліком та зберіганням [3]. Використання безготівкових розрахунків зменшує потребу в обороті грошових знаків держави. Крім того, при безготівкових розрахунках грошова маса акумулюється в банках і створюються умови для контролю за їх цільовим використанням [1,2].

Недоліком розрахунків за допомогою платіжних вимог-доручень є відсутність гарантій платежу. Невчасна оплата рахунків платниками, відмови від акцепту сповільнює рух грошових коштів [1].

Список використаних джерел

1. Бандурка О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І., Петрова К. Я. Фінансова діяльність підприємства: 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Либідь, 2003. 384 с.
2. Банки и банковские операции: Учебник для вузов / Под ред. проф. Е. Ф. Жукова. М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. 471 с.
3. Маренич Т.Г., Гаврильченко О.В. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях: навч. посіб. в 2-х ч., Ч. 2. / ХНТУСГ. Харків: Міськдрук, 2012. 336 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: затв. наказом М-ва фінансів України від 31.01.2000 р. №20. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.
5. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: затв. Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. №22. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04> (дата звернення: 13.07.2017).